

प्रथमः  
पाठः

# ईश-वंदना



त्वमेव माता च पिता त्वमेव,  
त्वमेव बन्धुः च सखा त्वमेव।  
त्वमेव विद्या द्रविणम् त्वमेव,  
त्वमेव सर्वम् मम देव-देव॥1॥  
पालकः मातृ-तुल्यः यः,  
पितृ-तुल्यः च रक्षकः।  
भ्रातृ-तुल्यः सहायः यः,  
स माम् रक्षतु माधवः॥2॥  
मूकं करोति वाचालम्,  
पङ्गुम् लङ्घयते गिरिम्।  
यत्कृपा तमहम् वंदे,  
परमानन्दं माधवम्॥3॥





## शब्दार्थः (Word Meanings)

त्वमेव	— तुम ही (you only)
बन्धुः	— बान्धव, रिश्तेदार (a brother/kinsman)
सखा	— मित्र (friend)
द्रविणम्	— धन (wealth)
पालकः	— पालन करने वाला (a protector/guardian)
मातृतुल्यः	— माता के समान (like a mother)
पितृतुल्यः	— पिता के समान (like a father)
रक्षकः	— रक्षा करने वाला (protector/saviour)
भ्रातृतुल्यः	— भाई के समान (like a brother)
सहायः	— सहायक (a helper/supporter)
माम्	— मुझको (me)
रक्षतु	— रक्षा करें (may protect)

माधवः	— श्रीकृष्ण (Lord Krishna)
मूकं	— गूंगा (a dumb person)
वाचालम्	— अधिक बोलने वाला (कर्म) (talkative)
पंगुम्	— लंगड़ा (a lame person)
लङ्घयते	— लंघवा देता है/ पार करवा देता है। (makes someone get over)
गिरिम्	— पर्वत को (mountain)
यत्कृपा	— जिसकी कृपा (whose kindness/grace)
तम्	— उसको/उनको/उन्हें/उसे (him)
अहम्	— मैं (I)
वंदे	— वंदना करता हूँ (I salute/worship)
परमानन्दं	— परम (अलौकिक) आनन्द वाले को (to whom having ultimate/supreme pleasure)



## व्याकरणम् (Grammar)

### ■ सन्धिविच्छेदः (Dissection of Sandhi)

त्वमेव — त्वम् + एव

पंगुम् — पङ् + गुम्

तमहम् — तम् + अहम्

परमानन्दं — परम + आनन्दम्



## अभ्यासकार्यम् (Exercise)

### ■ मौखिकम् (Oral)

#### 1. उच्चारणाभ्यासं कुरुत।

(उच्चारण-अभ्यास कीजिए।)

(Do practice of right pronunciation.)

त्वमेव, बन्धुः, द्रविणम्, मातृतुल्यः, पितृतुल्यः, रक्षकः, भ्रातृतुल्यः, रक्षतु, वाचालम्, यत्कृपा, परमानन्दं, लङ्घयते, पङ्गुम्।

